

EAST HUIS VELD

Vroeger, nu en straks

PHOTOWALK

I Love Breda organiseert regelmatig photowalks door Breda. Op zaterdag 18 november jl. was het voormalige belastingkantoor aan de Gasthuisvelden aan de beurt. Ruim 50 fotografen verzamelden zich om 10:00 uur bij de ingang van het gebouw.

Petra Opperman

Jille Zuidema

Lea Gillesse

Sanne Bijlsma

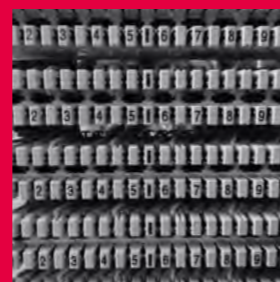
Jille Zuidema

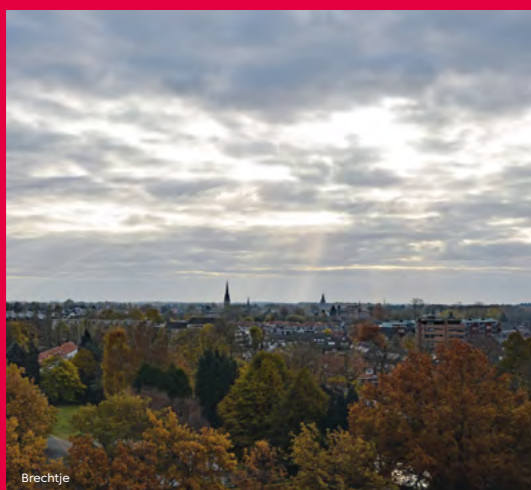
Gijlam Frijters

Anja van de Ster

Marianne Freeze & Frame fotografie

Brechtje

Eerst kregen de deelnemers een korte toelichting over de gebiedsontwikkeling Gasthuisvelden. Zo is het plan dat het voormalige belastingkantoor een ontmoetingsplaats wordt voor omwonenden en geïnteresseerden. Bedrijven of organisaties die iets kunnen betekenen voor het gebied, kunnen zich er tijdelijk vestigen. Daarna legden de fotografen alle hoeken en gaten van de 6 verdiepingen van het belastingkantoor vast. Het fraaie resultaat van deze fotowandeling is te bekijken op Instagram via de hashtag #ilb1811. Een aantal van deze foto's zie je op deze pagina.

Wil je ook eens een ILoveBreda Photowalk bijwonen? Kijk dan op www.ilovebreda.nl

De Gasthuisvelden: een unieke kans voor een uniek gebied

Een blad over de Gasthuisvelden? Jazeker en niet zonder reden. Want de komende jaren ontstaat hier een nieuw deel van de stad, tegen het stadshart van Breda aan.

Een gesloten gebied

De Gasthuisvelden hebben door de eeuwen heen steeds onder invloed gestaan van de verdediging tegen ongewenste partijen en invloeden. Het gebied heeft veel functies gehad: van landbouw, schootsveld, verdedigingswater, wallen, muren, ravelijnen en bastions tot exercitieterrein en kazerne. De laatste 10 jaar kenmerkte de Gasthuisvelden zich door hekken, poorten, bewaking, identiteitsbewijzen, uniformen, wapens, toga's, praten door glazen platen, spanning rond uitspraken etc. In het gebied en de gebouwen mocht je alleen maar af en toe komen. Als je gekeurd moest worden voor je dienstplicht, of bij de rechtbank, de belastingdienst of het UWV moest komen. Een gesloten gebied met veel geschiedenis. Voor de meeste Bredanaars een onbekende en daardoor onbeminde plek.

Aantrekkelijk, open en levendig

Maar dat gaat veranderen! We hebben nu een unieke kans: defensie, de rechtbank, de belastingdienst en het UWV zijn vertrokken of gaan vertrekken van de Gasthuisvelden. Daarmee komt een gebied van 16 hectare midden in Breda vrij. Na het kasteel/Valkenberg en het Chassépark is dit het derde militaire terrein dat we aan onze binnenstad toevoegen. We maken hier samen met de stad een nieuw, aantrekkelijk, open en levendig deel van het stadscentrum. Met een hoge verblijfskwaliteit. Een nieuw openbaar stuk Breda aan de Mark.

Ik ben ervan overtuigd dat alle plannen ervoor gaan zorgen dat het wonen en leven in de omgeving van de Gasthuisvelden er nog beter op wordt. Dat hebben we inmiddels ook in andere delen van Breda al kunnen zien. En uiteraard betrekken wij u graag bij het maken van de plannen: u woont of werkt immers in het gebied.

Het begin is er

Voor het zover is, stroomt er nog heel wat water door de Mark. Maar we beginnen natuurlijk al wel. Zo gaan we bijvoorbeeld het voormalige belastingkantoor de komende 5 tot 10 jaar verhuren als plek voor activiteiten van bedrijven, de omliggende buurten, exposities en onderwijs. Een ontmoetingsplaats voor omwonenden en geïnteresseerden. Ook zijn we volop aan het werk met het maken van plannen om de rivier de Mark door te trekken vanaf de Markendaalseweg naar de Vredenburgsingel.

In dit magazine kunt u regelmatig lezen wat er gebeurt op en rond de Gasthuisvelden. We kijken vooruit hoe mooi het wordt. Maar we tonen ook de rijke geschiedenis van dit unieke gebied. En uiteraard vergeten we de actualiteit niet. De Gasthuisvelden verdienen het. De komende jaren komt hier een nieuwe 'buurt aan het park, stad aan de Mark'. Een prachtige plek in Breda. Ik kijk ernaar uit!

Alfred Arbouw
Wethouder Stedelijke Ontwikkeling

Militaire woningen
'de witte huisjes'

Belastingkantoor

Rechtbank

Hooiloods

UWV-gebouw

DE GASTHUISVELDEN

Op deze luchtfoto van de Gasthuisvelden en omliggende buurten hebben we enkele markante gebouwen uitgelicht. Sommige worden opgenomen in de nieuwe ontwikkelingen die hier de komende jaren gaan plaatsvinden. Uiteraard de monumenten, zoals het Groot en Klein Arsenaal, een groot deel van de Seeligkazernesgebouwen (waar De Rooi Pannen in komt), voorlopig het belastingkantoor, het rechtbankcomplex en het kadastrergebouw. Het voormalig UWV-gebouw wordt gesloopt.

Groot Arsenaal

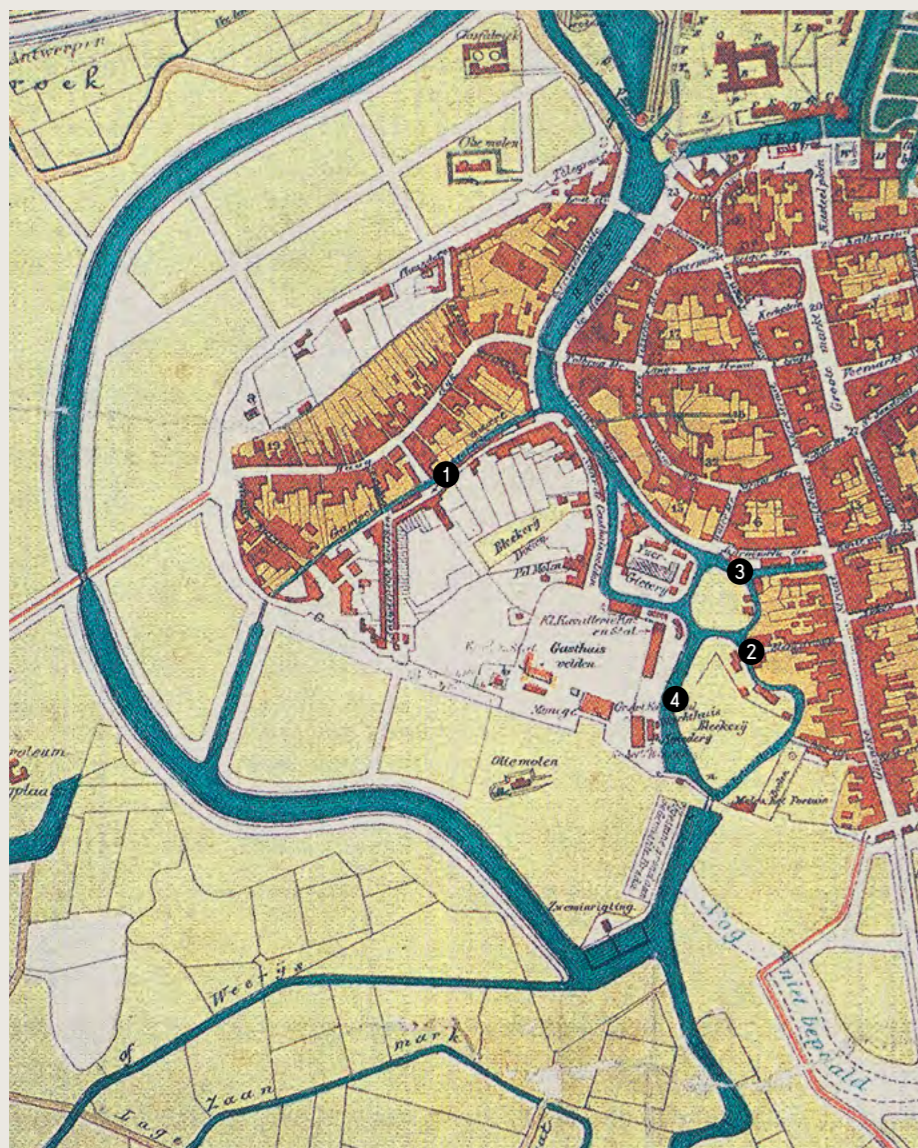

Kadaster

Zo was het

In 1619 kocht de stad Breda de Gasthuisvelden van het R.K. Gasthuis aan de Haagdijk. Dit gebied omvatte de huidige Achterom, Markendaalseweg, Jan van Polanenkade, Fellenoordstraat en Pelmolenstraat (vroeger 'de Gampel' genoemd). In 1682 nam het leger de Gasthuisvelden in gebruik als exercitieterrein. Verder bevonden zich er een ververij, scheepstimmerwerf, pelmolen en glasblazerij. Al gauw werd het gebied in de volksmond 'de Gasjes' genoemd.

Fragment stadsplattegrond van ca. 1875 (A.J. Bogaerts), na de ontmanteling van de wallen en de aanleg van de singelgracht. Duidelijk zijn de eilandjes in de Mark te zien, net als het riviertje de Gampel en de nog vrijwel onbebouwde Gasthuisvelden.

COLLECTIE VOORHEEN BREDA'S MUSEUM

1 17e-eeuws eikenhouten gevelbord van Jan Koemans, die aan de Achterom een scheepstimmerwerfje had aan het nog min of meer bevaarbare water van de Gampel.

COLLECTIE VOORHEEN BREDA'S MUSEUM

2 Waar nu de Markendaalseweg loopt, stroomde tot 1941 de Mark.

Op het toenmalige eilandje links lagen de bleekvelden van de wasserijen en enkele tuinderijen. Rechts staat nu het voormalige UWV-gebouw (voordien Garage Vriens). Op de achtergrond de toren van de Maria Hemelvaartkerk (gesloopt in 1967) en een schoorsteen van Machinefabriek Backer & Rueb.

COLLECTIE VOORHEEN BREDA'S MUSEUM

3 Op de hoek van de huidige Markendaalseweg/Vredenburgsingel lag eeuwenlang een sluis. Die werd gebruikt als de omgeving onder water werd gezet ('Groote inundatie'), zodat de vijand nauwelijks bij de stad kon komen. Rechts de fraaie Fortuinmolen (die in 1985 onfortuinlijk in vlammen opging). In het midden de Grote Kerk en links het Klein en Groot Arsenaal.

COLLECTIE VOORHEEN BREDA'S MUSEUM

4 Dagelijks werden er (voor 1941) vrachtschepen gelost nabij de Seeligkazerne (voorheen Artilleriekazerne).

COLLECTIE STADSARCHIEF BREDA

Zo wordt het

Al enige tijd is men op het stadskantoor druk bezig met het dromen over het doortrekken van het havenwater naar de singel en met het ontwikkelen van mooie plannen voor de Gasthuisvelden. Natuurlijk moeten er nog flink wat politieke besluiten genomen worden voor je (weer) dwars door de stad kunt varen over de Mark. Maar veel mooie dingen in Breda zijn ooit begonnen met dromen en schetsen. Stedenbouwkundige Peter van Schie en landschapsarchitect Harold van den Broek delen de voorlopige ideeën van de gemeente graag met u.

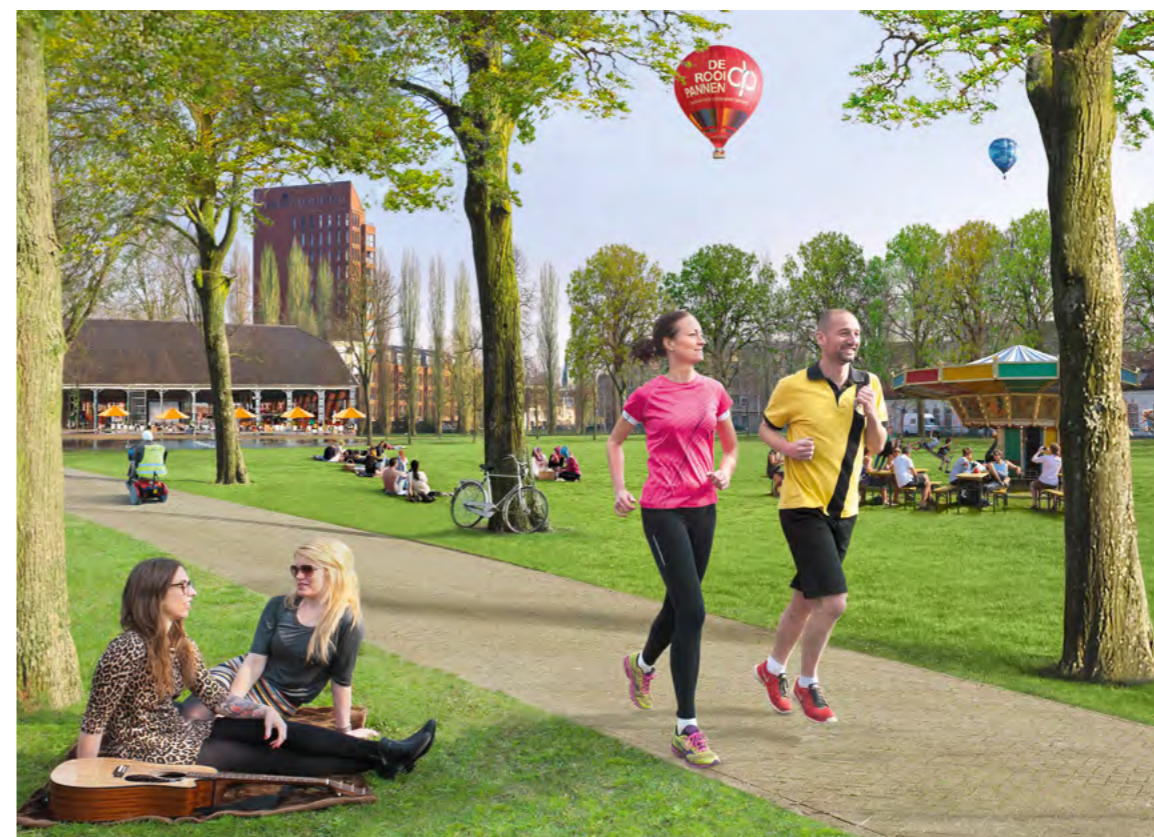
Een aantrekkelijk park aan het water
Sinds 2000 is de gemeente heel actief om het water in de stad terug te brengen en aantrekkelijk te maken voor de bewoners. "Dat begon met de heropening van de haven en vervolgens de verhoging van de Willem Alexanderbrug en aanleg van steigers, waardoor er in hartje binnenstad boten kunnen varen

en aanmeren. Natuurlijk leeft al langer het idee om dat water door te trekken naar de zuidelijke singel en de Mark, zoals het vóór 1940 ook eeuwenlang was. De rivier weer laten stromen door het gebied heeft een weldadige uitwerking op de stad en haar bewoners. Veel mensen vinden het leuk om langs het water te wonen, wandelen en fietsen,

of in een bootje te varen. Dat willen we de komende jaren graag voor elkaar krijgen", vertelt Harold van den Broek. Als landschapsarchitect droomt hij hardop verder over het open, groene deel van Seelig-zuid (het huidige sportveld van de kazerne aan de Fellenoordstraat). "Het park moet een aantrekkelijke groene oase zijn, waar je relaxt buiten de drukte en het lawaai van de stad kunt verblijven. Doordat er steeds meer woningen gebouwd zijn in de binnenstad is er veel behoefte aan zo'n rustige, groene ruimte waar je kunt wandelen, spelen, picknicken of sporten. Met af en toe eens een recreatief evenement misschien. Het moet wat ons betreft heel toegankelijk zijn voor iedereen die behoefte heeft aan ontspanning. Er is een duidelijke relatie met het speelse karakter van het water dat door het park gaat lopen. En het park zelf willen we ook graag gevarieerd inrichten, bijvoorbeeld met verschillende hoogtes en met open en soms wat intiemere, beschutte plekken."

Een plek om te wonen, werken en recreëren

Stedenbouwkundige Peter van Schie legt uit dat het nogal gesloten gebied een ander karakter en functie verdient. "Nu de Gasthuisvelden beschikbaar

Het gebied Seelig-zuid wordt in de voorlopige plannen een aantrekkelijke groene oase, waar je relaxt buiten de drukte en het lawaai van de stad kunt verblijven en recreëren.

"Veel mensen vinden het leuk om langs het water te wonen, wandelen en fietsen, of in een bootje te varen."

Bekijk op YouTube de verbeelding van de Nieuwe Mark. Zoekterm: "Derde fase Nieuwe Mark".

komen voor de stad en haar bewoners, willen we met alle partijen in het gebied een aantrekkelijk totaalplan maken. Dus niet ieder voor zich wat gaan ontwikkelen, maar samen. Dit biedt kansen en ruimte voor initiatieven van eigenaren en bewoners. En dat levert voor deze 16 hectaren een compleet verhaal op waar zoveel mogelijk mensen straks plezier van hebben. Het is het grootste ontwikkelgebied in de binnenstad en een belangrijke opgave voor Breda om er iets bijzonders van

te maken, ook als onze kinderen groot zijn. In de Gasthuisvelden ligt veel open groen en dat hebben de omwonenden hard nodig om de binnenstad leefbaar te houden. Het is ook de enige plek waar dit mogelijk is."

Uiteraard worden er wat gebouwen in de Gasthuisvelden gesloopt en vervangen door nieuwbouw, zoals het oude UWV-gebouw aan de Markendaalseweg, maar veel blijft ook behouden en krijgt een andere functie. "In de monu-

mentale panden op het noordelijk deel van de kazerne komt De Rooi Pannen. Gebouwen in Seelig-zuid, zoals de sportzaal, kunnen in de toekomst misschien gebruikt worden door studenten en omwonenden. Wellicht is er in de Hooiloods ruimte voor Breda Photo of andere exposities. Al met al zal er ook veel meer leven in het gebied komen. Natuurlijk door iedereen die eromheen woont en er dagelijks rond kan lopen, maar ook door de mensen die Breda bezoeken", verwacht hij. ●

VAN SEELIGKAZERNE NAAR DE ROOI PANNEN

In het noordelijk deel van de Seeligkazerne zijn de soldaten al enige tijd afwezig. De gebouwen, waaronder enkele prachtige monumenten, worden de komende tijd gereed gemaakt voor de nieuwe gast De Rooi Pannen. Hier gaan de komende jaren de mbo-afdelingen Horeca en Toerisme & Vrije tijd aan de slag. Bijgaande foto's geven een inkijkje in dit geweldige bouw- en restauratietraject.

Alvorens met bouwen te kunnen starten, is men het afgelopen jaar bezig geweest met het voorzichtig 'afpellen' van de gebouwen. Zo gaven ze hun geheimen prijs. En telkens kwam er weer een nieuwe verrassing tevoorschijn. Als een gebouw een nieuwe functie krijgt, gaat men met respect voor de oorsprong en historie te werk. Het gezamenlijke doel is om aan deze voormalige kazerne weer een vitale en vooral aantrekkelijke, levensbestendige bestemming te geven, waar duizenden studenten en medewerkers van De Rooi Pannen lang gebruik van kunnen maken.

Belastingkantoor en rechtbankgebouw beginnen aan 2^e jeugd

Twee opvallende gebouwen in de Gasthuisvelden zijn het (voormalige) belastingkantoor en de (binnenkort voormalige) rechtbank. Je wist dat ze bestonden, maar je kwam er liever niet. Hoe fijn zou het zijn wanneer dit verandert en het plekken in de stad worden waar je juist graag komt! Op dit moment is de Gemeente Breda met andere partijen aan het bekijken hoe deze grote complexen een andere bestemming kunnen krijgen, waar ook de omwonenden van kunnen profiteren. Vastgoedspecialist Lysbeth Slotegraaf praat u bij.

Aantrekkelijk gebied

De gemeente heeft duidelijk de bedoeling om van de Gasthuisvelden een aantrekkelijk gebied te maken voor de stad en haar bewoners. "Vooral ook voor de mensen die om dit gebied heen wonen. Lang waren de Gasthuisvelden een 'no man's land', waar je weinig te zoeken had. Een militair kazerneterrein

afgesloten met een hek en slagbomen, een belastingkantoor en een gerechtsgebouw." Toch is het een fantastische plek in Breda. Het ligt vlakbij het stads-hart en er is veel open ruimte. Hier is de komende tijd heel veel mogelijk. Daarom zijn we nu plannen aan het ontwikkelen om dit gebied en de gebouwen toegankelijker te maken voor velen.

"We weten nu nog niet precies wat er in dit gebied gaat gebeuren."

Werkkantoor voor de Gasthuisvelden

Juist bij het belastingkantoor dat centraal in het hele gebied ligt, lijkt een tijdelijke invulling gedurende een jaar of 5 à 10 een betere optie. "Dan is er al veel meer zeker in de Gasthuisvelden en kunnen we betere beslissingen nemen over de toekomst van dit gebouw. Op dit moment denken we aan het aanbieden van werkruimte aan organisaties en bedrijfjes die iets willen en kunnen toevoegen aan de Gasthuisvelden zelf of aan de stad. Dus bijvoorbeeld geen kantoorruimte voor partijen die vooral activiteiten hebben buiten dit pand of gebied. Ook geen ateliers voor kunstenaars,

We willen echter geen overhaaste stappen zetten. Het is nu al duidelijk dat er voor de vrijgekomen gebouwen veel belangstelling is van externe partijen. Maar als je een pand als de rechtbank vandaag verkoopt, heb je er morgen misschien spijt van omdat we nu nog niet precies weten wat er allemaal in dit gebied gaat gebeuren. Dan zou die snelle definitieve verkoop en invulling (of sloop) een blokkade kunnen vormen voor andere ontwikkelingen in het park en wat we in de toekomst hopen te realiseren op Seelig-zuid."

De gemeente laat eerst onderzoeken of er in het rechtbankgebouw woningen in combinatie met werkplekken kunnen worden gemaakt.

"We gaan de benedenruimte open maken, zodat daar meerdere mensen tegelijk een activiteit kunnen organiseren en elkaar kunnen ontmoeten."

want voor hen is er juist ruimte in het Havenkwartier. We zoeken echt naar toegevoegde waarde. Het basisprincipe is 'wederkerigheid': wat ga je als huurder extra betekenen voor de gemeenschap van pand, buurt of gebied? Denk aan een bureau dat iets doet met werkgelegenheid of duurzaamheid. Je kunt daar samen mee bekijken hoe de buurt en de bewoners er beter van kunnen worden. 'Samenwerken' is de formule."

Ook wil de gemeente aan de huidige kantineruimte een ontmoetings- en eetfunctie geven, zowel voor de gebruikers van het gebouw als voor de buurt. "Niet als wijkgebouw, maar om bijvoor-

beeld iets te organiseren voor de buurt. We gaan de benedenruimte open en transparant maken, zodat daar meerdere mensen tegelijk een activiteit kunnen organiseren en elkaar kunnen ontmoeten. Hier kunnen alle bewoners van Breda en andere belangstellenden de komende jaren ook het informatiecentrum bezoeken. We brengen daar alle actuele ontwikkelingen in beeld en kunnen vragen van belangstellenden beantwoorden."

Wonen in de rechtbank?

Voor de rechtbank aan de noordkant van de Gasthuisvelden geldt een andere strategie. "Samen met de eigenaren van de twee aanliggende

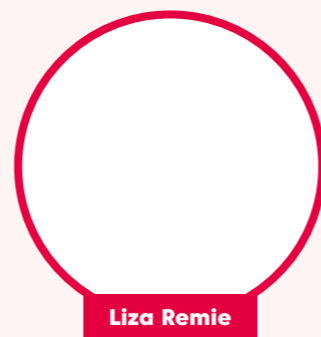
kantoorunits is de gemeente een visie aan het maken voor de toekomst van dit omvangrijke complex. Die kan inhouden: (deels) slopen of er een andere functie aan geven. Het rechtbankgebouw is van buitenaf nogal gesloten, maar binnen zijn er allerlei ruimtes waar je iets anders mee kan doen. Zo gaan we eerst onderzoeken of er bijvoorbeeld woningen in gemaakt kunnen worden. Eventueel in combinatie met werkplekken. Mocht dat niet haalbaar zijn, dan is slopen en het bouwen van nieuwe woningen op die locatie een mogelijkheid. Het is sowieso een aantrekkelijke plek om te wonen. In de loop van 2018 hebben we hierover meer duidelijkheid." ●

Herinneringen

Sommigen wonen al tientallen jaren in de Gasthuisvelden, anderen wonen er nog maar net. Er is veel veranderd in de afgelopen jaren. Wij kijken mee in de fotoalbums van de bewoners. Twee Fellenoordbewoners, Liza Remie en Christien van Poppel, delen mooie herinneringen. Deze keer een kijkje in de achtertuintjes.

Liza: "Eén keer per week ging je naar het badhuis. De rest van de week mocht je in een zinken teil met warm water. Hier doet Gerda Kapiteijn haar buurjongetje Wimke Halters in bad."

Liza Remie

Liza (linksonder) naast haar zusje Miria, en nichtje Petra. Erboven haar opa en haar tante Ria in de achtertuin aan de oude Gravenstraat.

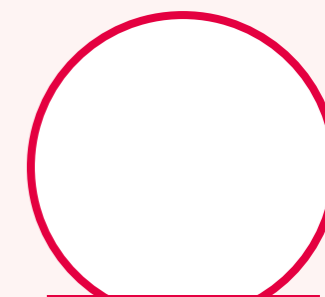

"In Fellenoord zaten de mensen vaker voor hun huis dan in de achtertuintjes. Vaak stond er een duivenkooi, een kolenhok en een rommelschuurtje met de wasmachine en de wringer."

Liza

Christien: "In de achtertuin van de Ernst Casimirstraat handelde Jan Ruskus, geholpen door zijn overbuurman Henk Nuchelmans, in oud ijzer. Op de achtergrond de nieuwbouw (sinds 1982) in de Landsheerstraat."

Christien van Poppel

"In elke achtertuin lagen stenen, nergens was gras. Het was vooral de plek van de ouders. De kinderen speelden op straat en op de Gasjes."

Christien

Christien: "Bet en Zus Kapiteijn poseren in hun feestelijke bloemetjesjurk" (Ruwaardstraat).

Veel bewoners in Fellenoord besteedden veel zorg aan hun duivenkooien en postduiven. Hier Nil en Ad Kapiteijn.

Christien: "Oma Nel hoort als geen ander bij de buurt. Je kon altijd met haar lachen. Lang was ze nar in carnavalsclub 'De opmakers'. Naast haar Priscilla, die nu in de wijk kinderactiviteiten organiseert."

Nieuw begin

HAAGPOORTBRUG In 1928 werd de Haagpoortbrug gebouwd in rode baksteen, met hoekpilaren en elektrische lantaarns erop. Om het nóg mooier te maken voegde de bekende beeldhouwer Theo van Reijn er 4 fraaie beelden aan toe. Vanaf Princenhage symboliseerden ze 'Welkom' en vanuit de stad 'Afscheid'. Door de sterk toenemende verkeersdruk is deze brug in 1966 veranderd in een functionele brug. In 2017 zijn deze beelden weer teruggeplaatst op bakstenen sokkels. Als sluitstuk van de renovatie van de Haagweg en Nieuwe Haagdijk heeft de Haagpoortbrug weer historische allure gekregen. Op 9 december is de brug feestelijk heropend.

DE NIEUWE MARK Langs de route waar over enkele jaren de Mark weer door de Gasthuisvelden stroomt, komen borden met impressies en op de weg blauwe stippen. Zoals hier aan de Fellenoordstraat. Zo kan iedereen alvast beleven hoe het (ongeveer) wordt.

“Voor ons hotel en restaurant liggen er mooie kansen aan het water”

Hotel Nassau Breda ligt met de voorkant richting het stadshart en met het restaurant en terras aan het water van de Nieuwe Mark. Nu is dat nog een onbevaarbare gracht met kabbelend water en wat planten. Maar als het aan General Manager Päivi Hagedoorn ligt, wordt dit een fijne verblijfsplek. “Stel je voor: gasten op ons zonnig terras, die via de aanlegsteiger in een sloep kunnen stappen voor een rondvaart. Of voor een werklunch. Er zal hier veel meer reuring komen, wat ons betreft.”

Een speciale locatie

“Onze hotelketen heeft als motto: ‘Exactly like nothing else’. De locatie waar we nu zitten, is dus perfect. Unieke monumentale panden, middenin het centrum en ook nog aan het water. Je proeft hier de historie en de beleving. In feite geldt dat ook voor het water, doordat voorheen de drukbevaren Mark hier voor de deur stroomde. Wij zijn

heel enthousiast over het plan van de gemeente om dit weer te herstellen. Natuurlijk zijn we al heel content met het mooie plein voor ons restaurant. Mensen vinden het fijn om hier in het zonnetje wat te drinken en te eten. Maar het huidige water en de gebouwen aan de overkant kunnen aantrekkelijker natuurlijk. Daarom is het geweldig dat er ook voor ons niet alleen een mooier decor

komt, maar veel meer levendigheid en beleving op en rond het water. Hoe geweldig is het als hier straks bootjes voorbijvaren?!”

Veel kansen

“Voor ons hotel en restaurant liggen er mooie kansen in de toekomst. Op het animatiefilmpje van de gemeente zie je bijvoorbeeld al een mooie aanlegplaats met trappen naar ons terrasplein. Er zullen zeker meer mensen langs het water gaan wandelen en fietsen. Een mooi gelegen terras is dan heel aantrekkelijk. Dat zie je nu al aan de Haven.

Verder stel ik me voor dat bijvoorbeeld gasten die hier bij ons komen vergaderen, als onderbreking een lunch in een sloep op het water aangeboden krijgen. Of hotelgasten die een rondvaart over de Mark en de singels kunnen maken. Dat zorgt allemaal voor veel meer beleving dan nu. Wij waarderen het zeer dat de gemeente ons geregeld bij hun plannen betrekt. Ik weet zeker dat we er samen iets geweldigs van kunnen maken. Goed voor Breda en goed voor ons!” ●

“Het is geweldig dat er veel meer levendigheid en beleving op en rond het water komt.”

“Mooier kun je niet wonen in Breda”

Rosé Lokhoff (86) is de op een na oudste bewoner van de befaamde rij ‘witte huisjes’ op het terrein van de Seeligkazerne. Hij hoopt er minstens 100 jaar en 5 maanden te worden, om daarmee het record van zijn moeder te verbreken. Als (oud-)beroepsmilitair heeft hij het voorrecht een van deze huisjes te mogen bewonen met een contract voor het leven. Hoewel ‘huisjes’? Rosé woonde er lang met zijn vrouw en 5 kinderen. En bij een examenfeestje van zijn zoon bleken er makkelijk 80 uitbundige feestvierders op de bovenverdieping te passen. “Het was hier altijd ‘de zoete inval’. Hier kon alles”, vertelt hij met een gulle lach.

Kind van de gasjes

Afgezien van de periode dat Rosé Lokhoff als militair in Korea actief was, heeft hij altijd in of vlakbij de Gasthuisvelden gewoond. “Ik ben geboren aan de Haagdijk. In de oorlog zijn we in de Ernst Casimirstraat gaan wonen, een zijstraat van de Fellenoordstraat. Als kind speelde ik elke dag met mijn vriendjes op het kazerneterrein waar toen de Duitsers gelegerd waren. Ik heb op het huidige sportveld vaak paardgereden, zonder zadel. Omdat we kinderen waren en uit de buurt kwamen,

mochten we best veel. Tijdens een granaataanval hebben we nog in het kruithuis geslapen. Dat had muren van een meter dik en er lag toen natuurlijk geen munitie meer in. Eind van de oorlog zijn de Polen en Canadezen in de kazerne getrokken en daarna kwam hij weer in handen van Defensie. Voor ons was dat een mooie tijd met al die tanks, jeeps en paardenstallen.

We hebben hier ook dikwijls gevoetbald. Er woonden in die tijd geweldige spelers in onze buurt die allemaal bij

NAC terecht kwamen. Denk aan Hein van Gastel en Frans, Karel en Herman Bouwmeester. De families Lokhoff, Van Gastel en Bouwmeester waren nogal berucht in Fellenoord, omdat we altijd wel wat uithaalden. Maar we hadden hier alle ruimte om een mooie jeugd te hebben. Ik ken in de Gasthuisvelden elke steen.”

Nooit meer weg

In 1952 betrok Rosé Lokhoff met zijn vrouw en kind een kleine woning aan de Bleekstraat, een zijstraat van de

De witte huisjes in de Fellenoordstraat

BEWONERS VAN WITTE HUISJES FELLENOORDSTRAAT WILLEN NIET WEG: ‘Een uniek stukje Breda ruim je niet op’

Van onze verslaggever

BREDA – De witte huisjes aan de singel. Iedere Bredenaar weet dan over welke woningen het gaat: de rij huizen op het terrein van de Seeligkazerne. Het officiële adres is Fellenoordstraat. „Maar iedereen heeft het over witte huisjes, hoor”, zegt J. Schuermans, één van de bewoners.

„Vorige week lasen we in de krant dat de gemeente Breda het militaire terrein van Defensie wil kopen. Hier komt dan een parkeerterrein. En onze huizen zouden verdwijnen. Nou, toen we dat bericht zagen, was het meteen verzamelen. Nee, natuurlijk willen we hier niet weg”, laat Schuermans weten. Zijn buurtgenoten, die in de tuin van de familie Lokhoff bij elkaar zijn gekomen, delen Schuermans’ mening: niemand wil de woning aan de singel verlaten.

Het is prettig wonen op het militair terrein. „De vrijheid die je hier hebt, vind je nergens”, zegt mevrouw A. Blaauw. „Achter de huizen een grote tuin en dan de singel. Aan de voorkant het voetbalveld. Misschien kan ik het beter niet zeggen, maar dit is de enige buurt in de stad waar je je fiets niet op slot hoeft te zetten. Bovendien wonen we dicht bij de binnenstad en betrekkelijk goedkoop.”

Beroeps

In de rij wonen elf gezinnen. Voornamelijk echtparen die hun kinderen zagen opgroeien en het ouderlijk huis verlaten.

Enkele bewoners van de witte huisjes bijeen.

FOTO'S DE STEM / DIJK DE BOER

Ook als de gemeente niet tot aankoop overgaat, is de toekomst van de witte huisjes onzeker. Defensie wil in 1988 de kantoren sluiten die onderdak hebben in een aantal woningen in de rij. „Zolang we hier wonen, zijn er geruchten dat we weg moeten”, herinnert mevrouw Blaauw zich. „Maar ik geef toe dat we vorige week geschrokken zijn.”

Lokhoff en Van Uythoven zouden het een oplossing vinden als de woningen op de monumentenlijst geplaatst worden. Van Uythoven wijst op versieringen aan de voorgevel, trossen stenen druiven, alleen

Een meisje van zeventien jaar is momenteel de jongste in de buurt. De mannen zijn bijna allemaal gepensioneerde beroepsmilitairen of burgers die in dienst van Defensie zijn of waren. „Ik ben 36 jaar militair geweest”, zegt J. van Uythoven. „Ik ben hier op dienstbevel gekomen. Het zal een moeilijke klus worden om ons uit deze huizen te krijgen. We gaan toch niet weg omdat de gemeente een parkeerplaats wil beginnen. Wij staan ons mannetje.”

Van Uythoven zegt dat aan een ander gebouw op het terrein, waar jarenlang de militaire rijkschool gevestigd was, de afgelopen tien jaar voor veel

geld verspijkerd is. Ook dat gebouw moet wijken als de gemeente en Defensie tot overeenstemming komen. „Dat is smijten met geld, schandelijk”, meent Van Uythoven.

Het staat overigens nog lang niet vast dat er overeenstemming komt. Defensie wil een goede prijs hebben voor de zesduizend vierkante meter grond van de Seeligkazerne, omdat het gebied uitermate geschikt is voor de bouw van kantoren. De gemeente wil minder betalen, omdat ze de grond voor de parkeerplaats hebben wil. De gemeente heeft toegezegd voor april volgend jaar duidelijkheid te verschaffen.

die al rechtvaardigen volgens hem een plaats op zo'n lijst. Bovendien werd de de bewoners in het verleden verboden om nieuwe ruiten te laten plaatsen. Als argument voor dat verbod werd de monumentale waarde van de huizenrij aangevoerd. Vanwege dezelfde redenen moesten de voordeuren een groene kleur hebben.

De witte huisjes stammen uit 1890. In die tijd woonden bijvoorbeeld de hoefsmid, kleermaker en wasvrouw van het Bredase garnizoen op het terrein. In de Tweede Wereldoorlog nam de Duitse bezetter de huizen in gebruik. Ze werden toen ook overgeschilderd, het wit was volgens de bezetter te goed zichtbaar.

Thuis

De huidige bewoners zijn gemiddeld al 25 jaar thuis op het militair terrein. Ongeveer vijf jaar geleden hebben de woningen nog een opknappingsondergaan. Eigenaar is overigens niet het ministerie van Defensie maar de dienst Domeinen. De heer Van Hulselt weet nog dat de huisjes eigendom waren van Defensie. Als een bewoner toen vanwege de dienst overgeplaatst werd, maar ook als hij gepensioneerd werd, dan moest hij zijn huis aan de singel verlaten.

Dat zijn de mensen die nu in de buurt wonen nog lang niet van plan. „Mij moeten ze het huis uit takelen”, zegt mevrouw Goosens, die duidelijk de grootste is van alle bewoners. En Verschueren valt haar bij: „Je gaat een uniek stukje Breda toch niet opruimen voor een parkeerplaats.”

30 jaar geleden wilde de gemeente de witte huisjes nog slopen om parkeergelegenheid te creëren voor het toenemend autoverkeer. Het kan verkeren.

Markendaalseweg. “In 1962 kon ik met mijn inmiddels gegroeide gezin een van de witte huizen krijgen. In vergelijking met de Bleekstraat voelde het hier als een ‘villa’. Ik woonde ook dicht bij mijn werk op de Chassékazerne en de Lange Stallen. Het is hier echt fantastisch. Je hebt aan de voorkant een ruim en groen uitzicht en aan de achterkant ligt de oever van de singel. Ik ben zo in het centrum en heb alles bij de hand.”

Voor de kinderen van het gezin was het hier ook goed toeven, vertelt hij met pretogen. “Die hebben elke dag, net als wij vroeger, lekker buiten kunnen ravot-

“Het is hier echt fantastisch. Je hebt aan de voorkant een ruim en groen uitzicht en aan de achterkant ligt de oever van de singel.”

ten. Ze hadden een groot grasveld en een sportzaal voor de deur. Ze mochten overal gebruik van maken en soms meedoen met de soldaten. Dat vonden ze hartstikke leuk natuurlijk. Hun vrienden uit de buurt of van school kwamen vaak bij ons. Het was hier nogal ‘de zoete inval’. Toen er tijdens een examenfeest een man of 80 boven zat, liep de drank langs de muur naar beneden. Schrijf maar op dat het limonade was. Het geeft aan dat je hier heel vrij bent om te doen wat je wilt. Alleen mogen we niets

aan de buitenkant van het huis veranderen en dat is maar goed ook, want het is nu een monument.”

Rosé Lokhoff heeft in zijn bijzondere huis op een unieke locatie lief en leed gedeeld. “Mijn gezin is er opgegroeid in fijne omstandigheden. Maar ik ben inmiddels mijn vrouw en kort daarop mijn dochter verloren. Ook voor mij is dit dus een historische plek, met gelukkig meer pieken dan dalen. Ik wil hier nooit meer weg.” ●

VROEGER NU EN STRAKS

Magazine over de ontwikkelingen in de Gasthuisvelden

OPROEP: Heb je nostalgische foto's of mooie verhalen uit de buurt? Of heb je vragen, ideeën, plannen, suggesties? Laat het ons weten via gasthuisvelden@breda.nl

Volg de ontwikkelingen in de Gasthuisvelden op:
 facebook.com/gasthuisvelden

Colofon Gasthuisvelden Magazine is een uitgave van de Gemeente Breda. **Oplage** 5.000 stuks **Teksten** Walter van de Calseyde en Gemeente Breda **Foto's** Jorgen Janssens/de Stadsfotograaf **Vormgeving** deOntwerpers.nl **Druk** NPN Drukkers